

එළදෙනාගේ කිරි බුරුල්ල ඉදිමීම

නොහොත් තන පුඩු දැවිල්ල

කිරි දෙනුන්ට එළදෙන රෝග අතුරින් කිරි බුරුල්ල ඉදිමීම වැදගත් ආපදාවක් වශයෙන් ගණන් ගනු ලැබේ. මෙම රෝගයට ඉංග්‍රීසි භාෂාවෙන් "මැස්ටයිටිස්" රෝගය (Mastitis) යනුවෙන් නම් කර ඇත. මෙම රෝගය බෝවීම හේතු කොටගෙන එළ දෙනුන්ගේ කිරිබුරුල්ලට සදාකාලිකව හානි පැමිණෙනවාත් හැර පවිටියේ කිරි නිෂ්පාදනය වුවද, ශීග්‍රයෙන් පහත බසී. දෙනුන්ගෙන් ලැබෙන අල්ප කිරි ප්‍රමාණයට පවා විසබීජ (බැක්ටීරියා) කළවම් වීම නිසා සෞඛ්‍ය පරීක්ෂකවරුන් විසින් මිනිස් ආහාරයට නුසුදුසුයි ඒවාද, ඉවත ලනු ඇත. තවද, රෝගය බෝවී ඇති කිරිවල ඇති තෙල් හා සීනි ප්‍රමාණය පවා සියයට විස්සකින් පමණ අඩු වෙයි. එබැවින් රෝගය දරුණු ලෙස බෝවී ඇති කිරිදෙනුන් කිරි නිෂ්පාදනය සදහා නුසුදුසු සතුන් බැවින් ඒවා මිනිස් සතුන් පවිටියෙන් ඉවත් කළ යුතුය. මෙය විකිණීමට සිදු වේ. කුඩා වැස්සියන්ට මෙන්ම තරුණ සතුන්ටද මෙම රෝගය කෙරෙහි ඔරොත්තු දීමේ ශක්තියක් ඇති අතර වඩාත් රෝගය බෝවන්නේ වයස් ගතවූ වෘද්ධ සතුන්ටය.

බැක්ටීරියා වර්ග දෙකක් නිසා නිශ්චිත වශයෙන් මේ රෝගය බෝවී පැතිරී යයි. මෙයින් එක් වර්ගයක් "ස්ට්‍රෙප්ටොකෝකස් ඇගලැක්ටියායි" නමැති බැක්ටීරියා වර්ගය වන අතර දෙවන වර්ගය "ස්ට්‍රොෆොකෝකස්" වර්ගයට අයත් වෙයි. මිනිසුන්ගේ උගුරේ අමාරු සාදන බැක්ටීරියා වර්ගය පළමු ගණයට අයත්වන අතර, මිනිසුන්ගේ මුහුණේ කුරුලු සාදන්නේ දෙවන ගණයට අයත් බැක්ටීරියා වර්ගය හේතුකොට ගෙනය.

කිරි බුරුල්ල ඉදිමීම දෙයාකාරයකට සිදු විය හැක. පළමුවන ක්‍රමය අනුව රෝග ලක්ෂණ පවා දැනුණු බුරුල්ල තුළම විහිදී ගොස් එහි මනා ක්‍රියා ගත නොහැක. ඒ ක්‍රමයට "නිදන්ගත" කිරිත්වය අඩපණ කරයි. එවිට කිරි බුරුල්ල (Chronic) රෝගයයි නම් කළ හැක. දෙවන ක්‍රමය එහි තද ගතියක් ඇති වෙයි.

ක්‍රමය අනුව පහසුවෙන්ම රෝග ලක්ෂණ පෙනේ. ඒ ක්‍රමයට "උග්‍ර" (Acute) තන පුඩු දැවිල්ල යයි නම් කළ හැක.

උග්‍ර රෝගයේ රෝග ලක්ෂණයන් අතර, බුරුල්ල ඉදිමීම, රතු වීම ආදිය වෙයි. තවද, බුරුල්ලට උණ ගතිය වැළඳී ඇති අතර යම් කෙනෙක් බුරුල්ල ඇල්ලුවොත් ඊට දැනුණු බැවින් එළදෙන කලබල නොසන්සුන් ගතියක් පෙන්නවනවා ඇත. රෝගී කිරි බුරුල්ල කින් ලැබෙන කිරි ලේ මිශ්‍රිත දියරු කිරි වෙයි. එසේ නැතහොත් කහපාට ඇලෙනසුළු ස්වභාවයක් ඇති කිරි විය හැක. මෙම රෝග ලක්ෂණයන් සමග එළදෙනගේ ක්‍රියා කාරී පෙනීමක් නොමැතිවීමද, ගොරෝසු සමක් ඇති වීමද ඇස්වල ඇති තීක්ෂණ පෙනීම නොමැති වීමද, ආහාර අරුවිය ඇති වීමද සිදු වෙයි. ඒ වුවත් "ස්ට්‍රොෆොකෝකායි" වර්ගයට අයත් බැක්ටීරියා මගින් රෝගය හට ගන්නා නම් සත්‍ය මරණයට වුවද පත්විය හැක.

බුරුල්ලේ සෑදී ඇති "උග්‍ර" ස්වභාවයක් ඇති රෝගයේ රෝග ලක්ෂණ පහ වුවද රෝගයේ "නිදන්ගත" ස්වභාවය සත්‍යයේ කිරි බුරුල්ල තුළ පවතී. ඇත්ත වශයෙන් රෝගයේ උග්‍ර ස්වභාවය වරින්වර ඇති වන්නේ ශරීරයේ ඇති නිදන්ගත රෝගය හේතු කොටගෙනය. එළදෙන වාසය කරන දේශගුණයේ වෙනස් වීම් ඇති වීම, බුරුල්ලට තුවාල සිදු වීම, කිරි නිපදවීම සදහා අවශ්‍ය ප්‍රමාණයට වඩා ආහාර සැපයීම, කලට වේලාවට කිරි දෙවා නොගැනීම හා සත්‍යයේ සෞඛ්‍ය තත්වය පහත වැටීම ආදිය හේතු කොටගෙන මෙම රෝගය පහසුවෙන්ම බෝ විය හැක. මෙම බැක්ටීරියා වර්ග තනපුඩු දිගේ ගොස් බුරුල්ලේ කිරි නිපදවන කොටස්වලටද ආක්‍රමණය කොට රෝගය ඒ කොටස්වලටද බෝ කිරීමේ හැකියාවක් ඇත. ඉන්පසු මෙම බැක්ටීරියා වර්ගය මුළු බුරුල්ලේම විහිදී ගොස් එහි මනා ක්‍රියා ගත නොහැක. ඒ ක්‍රමයට "නිදන්ගත" කිරිත්වය අඩපණ කරයි. එවිට කිරි බුරුල්ල (Chronic) රෝගයයි නම් කළ හැක. දෙවන ක්‍රමය එහි තද ගතියක් ඇති වෙයි.

රෝගය ඉක්මණින් හඳුනා ගැනීමෙන් වහා පිළියම් කිරීම ඇරඹිය හැක. රෝගය උග්‍ර අතට හැරී මුළු කිරි බුරුල්ලම රෝගය වැළඳී, රෝගය අසාධ්‍ය තත්වයට පත් වුවා යින් පසු පිළියම් කිරීමෙන් වැඩි ප්‍රයෝජනයක් අත් නොවේ. එකලට තනපුඩු ආදිය හිරවීම නිසා ඒවා මගින් බුරුල්ල තුළට බෙහෙත් යැවිය නොහැකිය.

උග්‍ර රෝගයේ රෝග ලක්ෂණයන් හේතු කොටගෙන ඕනෑම අයෙකුට රෝගය හඳුනා ගත හැකි ක්‍රම තිබේ. ඒ අනුව රෝගියෙහි සැක කරන කිරි බුරුල්ලකින් කිරි ස්වල්පයක් බඳුනකට දොවා ගනු ලැබේ. බඳුනේ කට වැසෙන සේ කළු පැහැති කම්බි දැලක් අතුරනු ලැබේ. එම කිරිවල කැටි ගැසුණ හා අවපාට වූ කිරි ආදිය ඇතොත් ඒවා කම්බි දැලේ පැටලී ඒ මත ඉතිරි වනු ඇත. මේ ක්‍රියා මාර්ගය අනුව එම සතාටද රෝගය බෝවී ඇති බැව් දැන ගත හැක. මෙම ක්‍රමය අනුව සාර්ථක ප්‍රතිඵල ලබා ගැනීමට නම් සෑම දිනකම කිරි දොවන්නට පළමු උදය කාලයේ කිරි බුරුල්ලට රෝගය බෝ වී ඇත් දැයි සොයා බැලිය යුතුය. නිදන්ගත (Chronic) රෝගයේ රෝග ලක්ෂණ සෑම විටම දැනගත නොහැක. එබැවින් රෝග ලක්ෂණ වඩාත් පහසුවෙන් දැනගත හැක්කේ කිරි දොවන්නට පෙර අලුයම් කාලයේය. කුඩා බඳුනක කට වසා කළු රෙද්දක් අතුරා බැඳ ගැනීමෙන් කිරි දෙවීම සඳහා බඳුනක් සකස් කර ගත හැක. මෙවැනි පරීක්ෂණයකින් බැක්ටීරියා වර්ගය දැනගත හැකි නොවේ. බැක්ටීරියා වර්ගය දැන ගත හැක්කේ පර්යේෂණාගාරයක් තුළදීය. ඒ සඳහා කරන පර්යේෂණයන් මගින්ම පමණක් එය දැන ගත හැක. ඒ වුවද පරීක්ෂණ මගින් බුරුල්ල තුළ රෝගය සිදු කරන බැක්ටීරියා ඇති බැව් සොයා ගත නොහැකි වුවද රෝගය නිදන්ගත ස්වාභාවයකින් සතාගේ ශරීරය තුළ තිබිය හැක. එබැවින් රෝග ලක්ෂණ නැති වුවද පරීක්ෂණ නොකඩවා කර ගෙන යා යුතුය.

මෙම රෝගය කිරි පට්ටවලින් දුරු කිරීම ඉතාමත්ම අමාරු කාර්යයකි. රෝගය මැඩ පැවැත්වීම සඳහා පහත සඳහන් ක්‍රියා මාලීයන් පිළිපැදීමෙන් සාර්ථක ප්‍රතිඵල ලබා ගත

හැක. රංචුව තුළ සිටින රෝගී ඉතා අසාධ්‍ය සතුන් මස් පිණිස විකුණා පට්ටයේ ඉතිරි වී ඇති සතුන් ප්‍රමාණය කොටස් තුනකට බෙදා වෙන් කරගෙන වෙනම ගැල් තුනක මෙම කොටස් තුන ඇති දැඩි කිරීමෙන් රෝගය පැතිරී යාම බෙහෝ දුරට වළක්වා ගත හැක. එම රංචු තුනෙන් නිරෝගී සතුන් පළමුවන රංචුවේද රෝගය බෝවී යයි සැක කරන සතුන් දෙවන රංචුවේද, රෝගය බෝවී ඇති සතුන් තුන් වන රංචුවේද තැබිය යුතුය. තුන්වන රංචුවේ සිටින සතුන් පට්ටිය තුළ තබා ගත යුත්තේ තාවකාලික වශයෙනි. තුන්වැනි රංචුවේ සතුන්ගෙන් සැහෙන කිරි ප්‍රමාණයක් නොලැබෙන විට වරින් වර එම සතුන් විකුණා දැමිය යුතුය. සාමාන්‍යයෙන් කිරි දොවන බඳුන් හා කිරි දොවන්නන්ගේ අත් මගින් ද රෝග බෝ කරන බැක්ටීරියා නිරෝගී සතුන්ටද බෝ විය හැකි බැවින් ඒ පිළිබඳ ප්‍රවේසම් විය යුතුය. නිරෝගී සතුන් මිස වෙනත් සතුන් රංචුවට එකතු කළ යුතු නොවනවාත් හැර, අලුතෙන් ලබා ගන්නා වැස්සි පැටවුන් එකතු කළ යුත්තේ පළමු වෙනි රංචුවටය.

කිරි දෙවීමට පෙර තුවායකින් කිරි බුරුල්ල පිස දැමිය යුතුවාත් හැර එක් එක් එළදෙනට වෙනම තුවාය බැගින් තබා ගත් මෙන් ලෙඩ රෝග බෝවීම බොහෝ දුරට වළක්වා ගත හැක. තුවාය ක්ලෝරීන් දියර යක හෝ “ක්ලෝරොක්ස්” හෝ එවැනි වෙනත් විෂබීජ නාශක දියරයකින් තෙමා බුරුල්ල පිස ඇරීමෙන් බොහෝ දුරට විෂබීජ විනාශ කළ හැක. කිරි දොවන අයගේ අත් දෙකද විෂබීජ නාශක දියරයෙන් සෝදා තුවායකින් පිස දැමීමෙන් පසු කිරි දෙවීම ඇරඹිය යුතුය. තවද, තෙත මාත්තු නොකළ අත්වලින් කිසි කලෙක කිරි දෙවිය යුතු නොවේ. රෝගී සතුන්ගේ කිරි වෙනම දෙවිය යුතු අතර එම කිරි සතුන් ඇති කරන ගැල් තුළ එහා මෙහා ගලා යාමට ඉඩදිය යුතු නොවේ. තවද, එළදෙනුන්ට කිරි බුරුල්ල තුළ කිරි භංගා ගැනීමට ඉඩ කඩ සැලසිය යුතු නොවේ. එසේ කිරීමෙන් රෝගය තව තවත් ව්‍යාප්ත වෙයි. එබැවින් කිරි දොවන කල්හි සතුන් හය කිරීම, රිද්දවීම ආදිය කළ යුතු නොවේ. මේ නිසා කිරි එළදෙනුන්ගේ වැඩ කටයුතු කළ යුත්තේ සතුන්ට ආදරය

ඇති, සතුන්ගෙන් ආදරය ලැබීමට පුළුවන් කමක් ඇති මිනිසුන් විසිනි.

සතුන්ගේ ශරීරයට හා විශේෂයෙන්ම බුරුල්ලට හා තනපුඹුවල සැදී ඇති තුවාල ආදියට ඉක්මනින් පිළියම් කළ යුතු වෙයි. එළදෙනුන්ගේ ගාල්වල උන් ලගින කොටස් තුළ පිදුරු ආදිය දමා සතුන්ට ලැගීමට සැප පහසුකම් ආදිය සැලසීමෙන් කිරි බුරුල්ලට තුවාල ආදිය පහසුවෙන් සිදු නොවීම නිසා රෝගය පහසුවෙන් බෝ නොවේ.

එළදෙනුන් වාසය කරන ගාල් තුළ ගොම ආදිය එකතු වීමට ඉඩ දිය යුතු නොවේ. සුමානයකට දෙවරක් හෝ තුන් වරක් ගාලේ පොළවට හුණු හෝ සුපර්පොස්පේට් අතුල්ලා පොළොව සුද්ධ කළ යුතු වෙයි. තවද, රෝගී සතෙකු ජීවත් වූ කොටසකට නිරෝගී සතෙක් මාරු කිරීමට පෙර එම ගාල් ආදිය සුද්ධ කොට පිරිසිදු කරගත යුතුය. ගාල් මියළුව පිරිසිදුව තිබිය යුතුවාත් හැර ගාල් තුළට අව්ව ආදිය හෙ දීන් ලැබිය යුතුය. තවද, ගාල් තුළට හොදින් වාතාශ්‍රය ලැබිය යුතු පිළි වෙළට ගාල් සකස් කළ යුතුය. යන්ත්‍ර මගින් කිරි දෙවීම කරන කල්හි නිති පතා එම යන්ත්‍ර හා යන්ත්‍රවල ඇති කිරි නල ආදිය විෂබීජ

නාශක දියරයකින් සෝදා පිරිසිදු කර ගත යුතුය. කිරි දොවා හමාර වූ විගස පැරන්හයිට් අංශක 180° පමණ උෂ්ණත්වය ඇති ජලය යන්ත්‍ර හා යන්ත්‍රයේ නල තුළින් යැවිය යුතු වෙයි. එමගින් විෂබීජ විනාශ වෙයි. රෝගයේ “ උග්‍ර ” ස්වභාවය පිළියම් කිරීමෙන් වළක්වා ගත හැකි වුවද එහි “ නිදන් ගත ” ස්වභාවය එළදෙනගේ ශරීරය තුළ තිබීමට ඉඩ තිබේ. රෝගී සතුන්ගෙන් පැය දෙකකට පමණ වරක් නිති පතා කිරි දොවා ඉවත් කළ යුතු අතර, බුරුල්ල මනාලෙස මිරිකා නරක් වී ඇති කිරි දොවා දැමිය යුතු වෙයි. දොවාගත් නරක් වී ඇති කිරිවලට විෂබීජ නාශක බෙහෙත් ආදිය යොදා සතුන්ට හෝ මිනිසුන්ට පවිච්චි නොකළ හැකි තැනක වලලා දැමිය යුතුය.

රෝගය සුව කිරීම සඳහා “ පෙනිසිලින් ”, “ ස්ට්‍රෙප්ටොමයිසින් ”, “ මිරියෝමයිසින් ” හෝ “ ටෙරමයිසින් ” පාවිච්චි කළ හැක.

එක් බෙහෙතක් පමණක් පාවිච්චි කිරීමෙන් සමහර විට රෝගය සුව නොවේ. එබැවින් ඉහත කී බෙහෙත් වර්ග කළවම් කර සාදන ලද මිශ්‍රණයක් වෙළදාම පිණිස ඇත. තන පුඹු මගින් බුරුල්ල තුළට මෙම බෙහෙත් විදීමෙන් හොද ප්‍රතිඵල ලබා ගත හැක.